

Տ. ԶԱՎԵՆ ԱՐԶԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆՅԱՆ

Ք Ա Ր Ո Ջ

«Յանուն Հօր և Որդոյ և Հոգւոյն Սրբոյ, ամէն»:

«Ուխտս դիք և կատարեցէք Տեառն Աստուծոյ մերոյ ամենեքեան, որ շուրջ էք գնովա» (Սղմ. ՀԵ 12):

«Ուխտ դրեք և կատարեցէք դուք ամենքդ, որ կգտնվիք Աստուծո տան մեջ»:

Սիրելի հավատացյալներ, այսօր երկու հիշատակներ կտոնախմբենք: Անոնցմէ մին Վարագա Սուրբ Խաչի հիշատակն է, իսկ մյուսը Ամենայն Հայոց Վեհափառ կաթողիկոս Նորին Սուրբ Օծութիւն Տ. Տ. Վագեն Ա Հայրապետի հԱթոռ Ս. Գրիգոր Լուսավորչի գահակալության երեսուներկուերորդ տարեդարձն է: Այս երկու հիշատակները ներքին սերտ կապ մը ունին իրարու հետ:

Հիսուսին կյանքին հետ կապված գլխավոր դէպքերը թիվով հինգ, ժողովրդական բացատրությամբ, տաղավար կկոչվին. Ս. Ծնունդը, Հարությունը, Այլակերպությունը, Ս. Աստվածածնի և Ս. Խաչի տոները: Տարվա ընթացքին Ս. Աստվածածնի յոթը տոներ կհանդիսադրենք, բայց Ս. Խաչի չորս տոներ միայն, Վերացման Ս. Խաչի, Երևման Ս. Խաչի, Գլուտ Խաչի և Վարագա Ս.

Խաչի տոները: Ամենեն կարևորը Վերացման Ս. Խաչի տոնն է, և առաջին երեքը ամբողջ քրիստոնեական Եկեղեցիին մեջ հանդիսավորապէս կտոնախմբվին: Միայն վերջինը՝ Վարագա Ս. Խաչի տոնը մեզի՝ հայերու կվերաբերի: Սեպտեմբերը արդեն, կարծեք, Ս. Խաչի փառաբանության ժամանակաշրջանն է, որովհետև Վերացման Խաչի հիշատակը սեպտեմբերի տասնհինգին ամենեն մերձավոր կիրակիին կտոնվի: Խաչը մեր կյանքին մեջ շատ մտերիմ երևույթ մըն է: Բրիտոնյաները ամենուրեք Մայր տաճարներու, եկեղեցիներու, մատուռներու գմբեթներուն, խորաններուն վրա կգետեղեն գայն, անոր հովանիին ներքև կհանգչին այս աշխարհին հավիտենության անցած մեր սիրելիներուն շիրիմները, ամեն օր բազմաթիվ անգամներ կխաչակնքեն, վիզեն կկախեն, կամ սնարին վրա կհաստատեն: Ծիշտ է, որ հին ատեն, պատժի միջոց էր: Բայց Հիսուսի պարագային չի մատուցվիր որպէս արդարության հատուցում հանցանքի մը համար կամ մեղքերու համար, որոնք բնավ գործած չէ, այլ Հոր Աստուծո հետ իբրև հաշտություն, որովհետև խաչը քալիչ է և փրկարար:

Սիրելի հավատացյալներ, կառուսի մեր կյանքին մեջ, որ տեսնենք, թե ինչպես հայր մը իր անառակացյալ որդիւն պարտքերը վճարել կուզէ անպատվոյթունը վերացնելու համար, կամ իր որդիւն սխալին, հանցանքին, մեղքին համար կուզէ անոր տեղ բանտարկիլ: Այդպէս նաև մարդկոյթան մեղքերուն, հանցանքներուն համար Հիսուս մեղքերը իր վրա առնել և տառապանքով Գողգոթային վրա՝ մեղքը վերացնելու այս աշխարհին: Բայց այնքան ատեն, որ մենք կհարատենք մեր սխալներուն, վրիպումներուն, թերութիւններուն, մոլորութիւններուն, մեղքերուն մեջ՝ չենք կրնար առնել մեր խաչը և երթալ Քրիստոսի ետևեն: Քրիստոնյաներու նշանաբանն է խաչը: Մահվան ընդառաջ գացող անհատականներուն ըսել կուտա. «Մեք քարոզեցուք զխաչելեալ» Քրիստոս, որեւից գալթակողութիւն և հեթանոսաց յիմարութիւն: Ադոր համար առաքյալին ըսել կուտա. «Քաւ լիցի ինձ պարծիլ, բայց միայն ի խաչ Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի»: Եվ ստուգապէս ամենքս ալ գիտենք, ներքնապէս կզգանք, մանավանդ դժվարութիւններու ժամանակ, թե ներքին ձայն մը մեզի կըսէ՝ «սովալ յաղթեցես», խաչով կհաղթես: Առիթով մը Քրիստոսի առաքյալները, հարցուցին իրեն. «Զի՞նչ նշան իցէ քոյոյ գալստեան և վախճանի աշխարհի»: Ի՞նչ հրաշք պիտի պատահի, երբ երկրորդ անգամ աշխարհ պիտի գաս, ով Տէր»: Հիսուս պատասխանեց. «Յայնժամ երևեցի նշան Որդոյ մարդոյ յերկինս և գայեց գարութեամբ և փառօք բազմօք», «Այն ատեն խաչին նշանը երկընթին երեսին վրա գորութեամբ և բազում փառք պիտի երևի»: Այդ քառաթեկին վրա բազկատարած խաչվեցաւ Քրիստոս վասն մեռ մեղաց և ամենեցուն: Թեև խաչելութեամբ ընդ անօրենս համարեցաւ, բայց կատարելութիւն օրինաց ինք Քրիստոս է: Հին Կտակարանին մեջ կկարդանք, թե Ադամով մեղքը այս աշխարհ մտաւ: Անշուշտ մեղքին հետևանքը մահ է: Երկրորդ Ադամ՝ Քրիստոս պետք է, որ՝ աշխարհի գար, որպէսզի մահը վերացնէր, ջնջէր այս աշխարհին իր խաչին միջոցաւ: Մեր նախածնողը դրախտին մեջ արգիլված ծառին փայտին պտուղէն կերան և պատժվեցան, հետո սակայն ծառի փայտին վրա իբրև համեղաճաշակ պտուղ խաչված Հիսուսի Քրիստոսի մարմինը և արյունը ճաշկերով մեր մեղքերէն կիրկկինք: Հին ատեն Իսրայէլացիները փարավոնյան գերութենէն ազատելու համար երբ անապատէն կանցնէին, օձերէն խաչովելով, առաջնորդ Մովսէս մարգարէն աստվածատես իր

փայտով, գալագանով օձերէն խաչովածներուն բժշկութիւն կուտար: Մենք խաչյալ Փրկչին խաչին մայրով մեղքերէն խաչովածենք կիրկկինք: Հին Կտակարանի մեջ կկարդանք. «Ես եմ Տէր Աստուած, որ հանի քեզ յերկրէն եփարացոց ի գերութենէն»: Իսկ մենք Հիսուս Քրիստոսով, մեղքերու գերութենէն ազատած ենք: Բայց երբեք սուրբ խաչը անթացույ մը չէ, որուն վրա կոթնինք, այլ այս աշխարհին հավիտենութեան անցնելու համար հիմնալի կամորջ մը: Եթէ խաչը հաղթանակ է, ամեն հաղթանակ դժվարութեամբ և տառապանքով կըլլա: Հարութեան համար Գողգոթայէն պետք էր անցնիլ: Եվ ո՞վ այս աշխարհի վրա, սիրելի եղբայրներ և քույրեր, կրնա ամենէն ավելի հասկնալ տառապանքը, Գողգոթան, եթէ ոչ հայ մարդը անհատապէս և հայ ժողովուրդը հավաքաբար: Եվ արդոյք ադոր համար չէ, որ Հայոց երկիրը ամբողջ խաչքարերու սուրբ աշխարհ մըն է, արդոյք ադոր համար չէ, որ մեր երկիրն ամեն կողմերը կառուցած են վանքեր, եկեղեցիներ, տաճարներ, մատուռներ՝ հանուն սուրբ խաչի: Բայց խաչելութենէն ետք Հարութիւն կա, ինչպէս լույսը մութէն ետքը: Եվ անհավասիկ գոհութիւն և փառք Աստուծոյ, հազար փառք, որ հարութիւն առած է նաև մեր ժողովուրդը: Վերածաղկալ և հառաջդիմութեան մեջ է հայոց աշխարհը: Եվ այդ հառաջդիմութեան մեջ հոգևոր իմաստով, իր կարևոր ներդրումը ունի Ամենայն Հայոց Վեհափառ կաթողիկոսը, ազգընտիր և սիրեցյալ Հայրապետը մեր, եկեղեցական, հոգևոր, կրթական, շինարարական, խաղաղասիրական հրատարակչական գործունէութեամբ: Իրոք, հարութիւն առած է մեր ժողովուրդը, և արդիական կյանքի բոլոր բնագավառներու մեջ հսկայական կերպով կհառաջդիմէ: Ես եկած եմ փարավոններու երկրէն, բուրգերու երկրէն, Նեղոսի ափէն և հետո քերած եմ մեր ժողովուրդին, այսինքն Աֆրիկայն ցամաքամասին վրա սփռված հայորդիներուն որդիական և հավատարմական զգացումները առ ոտս Նորին Վեհափառութեան: Եվ այսօր, հավաքված այստեղ, ամենքս, ժողովուրդ հայոց, ուխտ կրնենք և կկատարենք հավատարիմ մնալու Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի և Ամենայն Հայոց Վեհափառ կաթողիկոսին: «Ուխտս դիք և կատարեցէք Տեառն Աստուծոյ մերոյ ամենքեան, որ շուրջ էք գնդվա»: Ինչ ցնծութիւն և ուրախութիւն մեզ բոլորիս, երբ, ականատես կըլլանք հայ ժողովուրդի վերածնունդին և զարթոնքին: Ավելին, վերջին այս շուրջ յոթանասուն տարիներուն Հայոց երկրի մեջ պատերազմ

տեղի ունեցած չէ: Հայոց պատմության համարյա քոլոր շրջաններում ճակատամարտեր տեղի ունեցած են մեր հողի վրա: Միայն այս վերջին շրջանին է, որ պատերազմ տեղի ունեցած չէ այստեղ և հայ ժողովուրդը ապրած է խաղաղության մեջ: Այսպիսին են նոր ժամանակները և այսպիսին է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի քերած հոգևոր ներդրումը այս ժամանակներու մեջ: Այսօր, կանգնած Միածնի Իջման այս տաճարի մեջ, միջնորդությամբ սուրբ և անմահ պատարագի և բարեխոսությամբ սուրբ կույս Աստվածածնի և անբարբառ բարեխոս սուրբ Խաչի և վերին սուրբ զորաց, խնկանվեր մեր մաղթանքները և աղոթանվեր մեր մրմունջները կրթարացնենք առ Աստված և կրսենք. «Տեր Աստված հարցն մերոց, անշարժ և հաստատուն պահե առաքելական Մայր Աթոռ Ս. Էջմիա-

ծինը և մեր հավատո հայր Ս. Գրիգոր Լուսավորչի գահին բազմած Ամենայն Հայոց Վեհափառ կաթողիկոս Նորին Սուրբ Օծություն S. S. Վազգեն Ա Հայրնայե տին շնորհե երկար կյանք և արևատություն, տուր Տեր Աստված, որ ամոր իշխանությունը տարածված ըլլա ընդ ամենայն տեղիս՝ ի շինություն և ի մխիթարություն հոգվոց հանուր հայոց: Կաղաչենք Քեզ, Տեր Աստված, մեր հայրենիքին, ինչպես նաև ամբողջ աշխարհին, խաղաղություն պարգևե: Բայց նաև Խորհրդային Հայաստանի մեր հանրապետության սահմանները անվտանգությամբ պաշտպանե և ամենագոր ս. Խաչիդ նշանովը պահպանե, որպեսզի վերածաղկումը, վերընթաց հառաջդիմությունը առանց ընդհատումի շարունակվի հավիտյանս հավիտենից, ամեն:

